

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ, КАТЕДРА „ПРАВНИ НАУКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Емилия Любомирова Сидерова

определена за член на научното жури със Заповед № 141/27.02.2023 г. на
Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“

на дисертационния труд
на **Лидия Башировна Богатирева**
на тема: **„Организация на здравната система: проблеми на правната
уредба в контекста на пандемия от инфекциозни заболявания“**

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 3.6. Право,
ДП „Административно право и административен процес“

Предмет на рецензиране е представеният от Лидия Башировна Богатирева дисертационен труд на тема „Организация на здравната система: проблеми на правната уредба в контекста на пандемия от инфекциозни заболявания“. Докторантът е зачислен със Заповед на Ректора на ВСУ № 128/24.02.2021 г. в докторантура на самостоятелна

подготовка, изпълнил е дейностите по индивидуалния си план на обучение и е отчислен с право на защита със Заповед на Ректора на ВСУ № 127/23.02.2023 г. Проведената процедура отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и научна степен „доктор на науките“ на ВСУ „Ч. Храбър“.

I. Данни за кандидата

Лидия Башировна Богатирева е чуждестранен докторант, гражданин на Република Казахстан. Според представената автобиография, през 1999 г. е придобила магистърска степен по специалност „Юриспруденция“ в Казахската академия на труда и социалните отношения в гр. Алмати, Казахстан. Започва своята преподавателска кариера в Юридическия факултет на същия университет в периода 2001-2012 г. като преподавател, старши преподавател и заместник декан. През 2012-2019 г. работи като старши преподавател в катедрата „Конституционно и международно право“ в Евразийската юридическа академия „Д. А. Кунаева“. В периода 2013-2014 г. е началник на учебния отдел в Каспийския обществен университет. От 2017 г. е началник на юридическия отдел на Казахския национален медицински университет „С. Д. Асфендиярова“, а от 2019 г. оглавява катедрата по „Медицинско право“.

II. Обща характеристика на дисертационния труд

Представената докторска дисертация е в общ обем от 184 страници, включително списък на използваните съкращения, съдържание и библиография. Състои се от въведение, три глави, разделени с подточки и заключение с изводи. Използвани са 209 бележки под линия. Използваната

литература включва 150 заглавия на руски и английски език. В библиографията са включени 10 международноправни и 123 нормативни актове. В структурно отношение основните правни въпроси, засегнати в дисертацията са разгледани балансирано в отделните ѝ глави. Дисертацията има ясна структура и обособени части.

Избраната тема е изключително актуална, тя представлява интерес не само за теорията, но има и подчертан практико-приложен характер. Авторът познава добре относимата литература и има собствен поглед в разглежданата материя. Показва умения за самостоятелно научно мислене, което е предпоставка за разработване и успешна защита на дисертационния труд.

Представени са автореферат и 10 публикации, свързани с темата на дисертацията, с които докторантът участва в процедурата и отговаря на наукометричните изисквания.

Дисертационният труд е посветен на правното регулиране на здравеопазването при извънредни ситуации. **Актуалността на изследването** е обусловена от **защитата на човешките права в условия на пандемия от инфекциозни заболявания**, когато се прилагат мерки преминаващи от принуда и ограничения към премахване на бариери, разширяване на правата и предоставяне на привилегии на най-уязвимите. Повдигат се въпроси, свързани с кадровата политика в областта на здравеопазването, проблемите на местната фармацевтична индустрия, развитието на медицинската инфраструктура, противоречия между нормативните актове, регулиращи обществените отношения в областта на здравеопазването, които застрашават и водят до увреждане на здравето на гражданите. Акцент е поставен на съвременното развитие на здравната система на Република Казахстан, която подобно на здравните системи на всички страни по света, изпитва огромни трудности, свързани с

катастрофалното въздействие на пандемията от коронавирус върху всички сфери на обществените отношения.

Предмет на изследване е организацията на здравните системи като правно явление и правна категория, както и проблемите за подобряване на правните механизми в кризисни ситуации. **Обект на изследване** са обществените отношения, които се развиват в процеса на правно регулиране на организацията на общественото здраве в страните по света и в Република Казахстан, по-специално в условията на пандемия от инфекциозни заболявания. **Целта**, която авторът си поставя е да разработи практически предложения и препоръки за подобряване на действащото законодателство на Република Казахстан, въз основа на цялостен анализ на националната и международна правна уредба в областта на здравеопазването. Докторантът е използвал умело и уместно различни **правни методи** – исторически, диалектически, системно-структурен, формално-правен, сравнителен подход, социално-правно прогнозиране, правно моделиране и др.

В първа глава, озаглавена „**Модели на здравна организация в страните по света: проблеми на концептуализацията**“ докторантът прави исторически анализ на световните модели на здравеопазване. Разгледани са най-широко утвърдените примери за правно регулиране на обществените отношения в областта на здравеопазването. Авторът посочва положителните и отрицателните страни на всеки модел и характеризира основните модели на здравната система: Бисмарк (немски); Беверидж (английски); Семашко (съветски) и частен (пазарен). Обосновава се, че най-важният фактор за ефективното прилагане на законодателните норми е подходящото ниво на финансиране. Докторантът демонстрира добро познаване на водещите автори и международните източници, като същевременно представя сполучливо свой авторов подход. Направен е обзорец сравнителноправен анализ на основните международни

източници. Обсъдено е международноправното регулиране на сътрудничеството между държавите за противодействие на разпространението на инфекциозни заболявания.

Във втора глава – „Административноправно регулиране на системата на здравеопазването в Република Казахстан: състояние, тенденции и закономерности“ докторантът защитава тезата, че сегашната ситуация на здравеопазването в Република Казахстан се нуждае, както от модернизиране на правния механизъм за осигуряване на по-високо качество на медицинската помощ, така и от организационна оптимизация в кризисни ситуации, особено такива като периоди на пандемия от инфекциозни заболявания. Подробен анализ е направен на държавната политика в областта на здравеопазването. Като проблеми са открити липсата на ясна и обоснована стратегия, недостатъчното финансиране на индустрията, текучеството на персонал и корупцията. Направени са предложения за подобряване на законодателството, за редовен държавен одит на медицинските дейности според международния опит. Предлага се в казахстанския модел на здравеопазване да се въведат добрите практики от здравните модели за държавно финансиране и контрол, за задължително здравно осигуряване, за отговорно отношение на населението към здравето.

В трета глава „Проблеми на правното регулиране на организацията на системата на здравеопазването в условията на пандемия от инфекциозни заболявания“ се обсъжда нуждата от реформа на здравната система на Република Казахстан. Разкриват се липсата на дефиниция на понятието „пандемия“ в официален документ на СЗО; липсата на единен, глобален международен правен акт (пандемичен договор) за уреждане на отношенията между държавите при възникване на извънредни обстоятелства; липсата на национална правна рамка в Република Казахстан, регулираща режима на извънредни ситуации в

областта на общественото здраве; различни организационни и правни проблеми като липса на последователност в организацията на антипандемичните мерки, което се отразява негативно на предоставяните медицински грижи и помощ. Специално внимание е отделено на практиката по време на пандемията от Ковид-19 и дейността на Световната здравна организация.

Заклучението на труда обобщава основните научни проблеми, поставени в него.

III. Приноси моменти

Авторефератът отразява точно и вярно най-важните аспекти на дисертационното изследване, а справка за приносите съдържа реалните научни постижения на докторанта.

Приемам научните приноси във вида, в който са представени от докторанта. Сред тях могат да се очертаят следните основни приноси моменти:

- Актуалността на изследването и разглеждането на системата на здравеопазването в Република Казахстан в условията на инфекциозни заболявания. Новост е изследването на регулаторната рамка на здравната система в контекста на новите проблеми, възникнали при пандемията от коронавирус през последните три години и защитата на правата на гражданите;
- Принос представлява разглеждането на понятието пандемия и неговото значение за правното регулиране на обществените отношения, свързани със здравеопазването.
- В дисертационния труд се прави подробен анализ на международните и националните в Република Казахстан източници, съдържащи механизма за действие на правото в извънредни ситуации, който обхваща широк спектър от правоустановяващи, регулаторни,

ограничителни, правозабранителни, защитни, правовъзстановителни и превантивни мерки;

- Със значимост за правната теория може да бъде приет анализът казахстанския модел на здравеопазване и необходимостта от засилване на ролята на държавата за опазване на народното здраве.

- За приносен момент може да бъде прието обобщаването и систематизирането на теоретичния и практическия потенциал по разглеждания проблем в процеса на модернизиране на концепцията за държавната политика в областта на здравеопазването.

Критични бележки и препоръки

По техническото оформяне на труда могат да се отправят следните препоръки, които не се отразяват на качеството на труда:

- Да се прегледа и прецизира цялостно труда за повтарящи се абзаци, като напр. „Особенно важно на современном этапе усилить работу контрольно-надзорных органов в системе здравоохранения в организационно-методологическом плане, выявить неиспользуемые возможности, пределы функционала, определить наиболее приемлемые, эффективные методы и формы их реализации.“ – на стр. 12 и 118.

Заклучение

Изложеното мотивира заключението ми, че дисертационният труд на тема „Организация на здравната система: проблеми на правната уредба в контекста на пандемия от инфекциозни заболявания“ отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и правилника към него, притежава необходимите качества за

даване на неговия автор на образователната и научна степен „доктор”, поради което давам **положителна оценка** и

ПРЕДЛАГАМ

на членовете на Научното жури да вземат решение да **бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” на Лидия Башировна Богатирева** в професионално направление 3.6. ПРАВО, докторска програма „Административно право и административен процес”.

13.03.2023 г.

Рецензент:

доц. д-р Емилия Сидерова